27. MEKTUP

٢٧ - ﴿ اَلْمَكْتُوبُ السَّابِعُ وَالْعِشْرُونَ اِلَى مَوْلاَنَا مُحَمَّد طَاهِرٍ الْبَدَخْشِيِّ فِي جَوَابِ تَشْكِيكَاتِ الشَّيْخِ عَبْدِ الْعَزِيزِ الْجُونْفُورِيِّ فِي الْمَكْتُوبِ الْاَوَّلِ الْمُرْسَلُ اِلَيْهِ ﴾

بَعْدَ الْحَمْدِ وَالصَّلَوَاتِ وَتَبْلِيغِ الدَّعَوَاتِ اُنْهِى اَنَّ الْمَكْتُوبَ الَّذى اَرْسَلْتُمُوهُ بَعْدَ مُدَّة مَديدَة اَوْجَبَ الْفَرَحَ بِوُصُولِه جَعَلَكُمُ اللّٰهُ سُبْحَانَهُ مُحَلًّى وَمُزَيَّنًا بِجَمْعِيَّة الظَّاهِرِ وَالْبَاطِنِ عَلَى الدَّوَامِ وَالْفَقيرُ قَدْ كَتَبْتُ اِلَيْكُمْ فِي هٰذِه الْمُدَّة ثَلاَثَةَ مَكَاتِيبَ وَوَصَلَ مِنْهَا اِلَيْكُمْ مَكْتُوبٌ وَاحِدٌ وَبُعْدُ الْمَسَافَة عُذْرٌ مَانِعٌ وَوَصَلَ أَيْضًا مَعَ مَكْتُوبُكُمُ الْمَكْتُوبُ الَّذى كَتَبَهُ الشَّيْخُ عَبْدُ الْعَزِيزِ وَاتَّضَحَ مَا انْدَرَجَ فيه وَمِمَّا انْدَرَجَ فيه اَنَّهُ لَوْ كَانَتْ حَقَايِقُ الْمُمْكِنَاتِ الَّتى هِيَ صُوَرٌ عِلْمِيَّةٌ لِلْعَدَمَاتِ الَّتى هِيَ اَضْدَادُ الصِّفَات يَلْزَمُ حُصُولُ تِلْكَ الْعَدَمَات فِي الذَّات تَعَالَتْ وَتَقَدَّسَتْ وَهُوَ سُبْحَانَهُ مُنَزَّهٌ عَنْ ذٰلِكَ وَهٰذِه شُبْهَةٌ عَجِيبَةٌ اَلَمْ يَعْلَمْ اَنَّ الْحَقَّ سُبْحَانَهُ يَعْلَمُ الْاَشْيَاءَ الشَّرِيفَةَ وَالْكَثِيفَةَ وَلَيْسَ لِشَيْءٍ مِنْهَا حُصُولٌ فِي حَضْرَة الذَّات تَعَالَتْ وَلاَ اتِّصَافَ لِلذَّات بِشَيْءٍ مِنْهَا فَمِنْ اَيْنَ جَاءَ الْحُصُولُ فِي هٰذِه الصُّورَة (وَمِنْهُ) اَنَّ حَقَائِقَ الْمُمْكِنَات يَنْبَغِي اَنْ تَكُونَ وُجُودِيَّةً وَثُبُوتِيَّةً لاَ عَدَمِيَّةً فَاِنَّ الْحَقَايِقَ عِبَارَةٌ عَنْ اَرْوَاحِ الْمُمْكِنَات وَنُفُوسِهَا نَعَمْ اَنَّ لَهَا وُجُودًا وَثُبُوتًا عِلْمِيَّيْنِ وَهٰذَا هُوَ الْقَدْرُ اللاَّزِمُ فِي الْحَقَائِقِ وَكَانَ يَنْبَغِي لَهُ اَنْ يَعْتَرِضَ بِهٰذَا الْاِعْتِرَاضِ اَوَّلاً عَلَى الشَّيْخِ مُحْيِ الدِّينِ بْنِ الْعَرَبِيِّ لِاَنَّهُ قَالَ الْاَعْيَانُ مَا شَمَّتْ رَائِحَةَ الْوُجُود وَالْعَجَبُ اَنَّهُ جَعَلَ الْحَقَائِقَ هُنَا عِبَارَةً عَنْ اَرْوَاحِ الْمُمْكِنَات وَنُفُوسِهَا وَتَرَكَ الْاَعْيَانَ الثَّابِتَةَ وَمَعْلُومَاتِ اللّٰه تَعَالَى (وَمِنْهُ) اَنَّ الْاَنْبِيَاءَ عَلَيْهِمُ الصَّلاَةُ وَالسَّلاَمُ وَالْاَوْلِيَاءَ عَلَيْهِمُ الرِّضْوَانُ وَسَائِرَ اَفْرَاد الْاِنْسَان مِنَ الْمُمْكِنَات فَلَوْ كَانَتْ حَقَائِقُ هٰؤُلاَءِ عَدَمَاتٍ يَكُونُ الشَّرَفُ مَسْلُوبًا عَنْ هٰؤُلاَءِ

الزُّمْرَةِ الْعَلِيَّةِ وَالْكَمَالُ فِيهِمْ مَعْدُومًا (**كَيْفَ**) يَكُونُ مَسْلُوبًا وَمَعْدُومًا فَانَّ الْحَقَّ سُبْحَانَهُ جَعَلَ تِلْكَ الْعَدَمَاتِ بِحِكْمَتِهِ الْبَالِغَةِ وَقُدْرَتِهِ الْكَامِلَةِ وَبِحُسْنِ تَرْبِيَتِهِ مَرَايَا عُكُوسِ اَسْمَائِهِ وَصِفَاتِهِ وَشَرَّفَ بِشَرَفِ النُّبُوَّةِ وَالْوِلاَيَةِ وَجَعَلَ مُحَلًّى بِحِلْيَةِ ظِلاَلِ كَمَالاَتِهِ وَصَيَّرَ مُعَزَّزًا وَمُكَرَّمًا كَمَا اَنَّهُ سُبْحَانَهُ خَلَقَ الاِنْسَانَ مِنْ مَاءٍ مَهِينٍ وَبَلَّغَهُ الدَّرَجَاتِ الْعُلَى وَالْعَجَبُ اَنَّهُمْ يُلاَحِظُونَ شَرَفَ الاِنْسَانِ وَكَرَامَتِهِ وَيُضِيعُونَ تَنْزِيهَ الْوَاجِبِ وَتَقْدِيسَهُ تَعَالَى وَتَقَدَّسَ وَيَقُولُونَ "اَلْكُلُّ هُوَ" وَيَزْعُمُونَ الاَشْيَاءَ الْخَسِيسَةَ الرَّذِيلَةَ عَيْنَ الْحَقِّ تَعَالَى وَتَقَدَّسَ وَلاَ يَتَحَاشَوْنَ عَنْ اَمْثَالِ تِلْكَ الْمَقُولَةِ وَلاَ يُجَوِّزُونَ لِلاِنْسَانِ حَقَائِقَ عَدَمِيَّةً وَيَتَحَاشَوْنَ عَنْهُ اَعْطَاهُمُ اللهُ سُبْحَانَهُ الاِنْصَافَ (**وَمِنْهُ**) اَنَّهُ لاَ يُمْكِنُ رَفْعُ الْكَلاَمِ الْمُجْمَعِ عَلَيْهِ بِالْمُبْتَدَعِ (**نَحْنُ**) نَرَى الْكَلاَمَ الْمُبْتَدَعَ اَلْقَوْلَ بِاَنَّ الْكُلَّ هُوَ لاَ الْقَوْلَ بِاَنَّ الْكُلَّ مِنْهُ فَاِنَّهُ مِمَّا اَجْمَعَ عَلَيْهِ الْعُلَمَاءُ وَاِنَّمَا تَتَوَجَّهُ الْمَلاَمَةُ وَالشَّنَاعَةُ اِلَى صَاحِبِ الْفُصُوصِ اِلَى هَذَا الزَّمَانِ بِوَاسِطَةِ قَوْلِهِ "اَلْكُلُّ هُوَ" وَحَاصِلُ مَعَارِفِ الْفَقِيرِ الَّتِى كَتَبْتُهَا "اَلْكُلُّ مِنْهُ" وَهُوَ مَقْبُولٌ شَرْعًا وَعَقْلاً وَكَيْفَ اِذَا كَانَ مُؤَيَّداً بِالْكَشْفِ وَالاِلْهَامِ (**ثُمَّ كَتَبَ**) الشَّيْخُ بَعْدَ ذِكْرِ الاِعْتِرَاضَاتِ تَنَزُّلاً اِلَى مَقَامِ الشَّفْقَةِ اَنَّهُ لَوْ اُرِيدَ بِحَقَائِقِ الْمُمْكِنَاتِ الاَرْوَاحُ الاِنْسَانِيَّةُ فَمُوَافِقٌ لِلْجُمْهُورِ (**وَلَمْ اَدْرِ**) اَىَّ صِنْفٍ اَرَادَ مِنَ الْجُمْهُورِ فَاِنَّهُ لَمْ يُسْمَعْ اِلَى الآنِ اَنَّ اَحَدًا قَالَ بِاَنَّ حَقَائِقَ الْمُمْكِنَاتِ هِيَ الاَرْوَاحُ الاِنْسَانِيَّةُ وَالْعَجَبُ مِنَ الشَّيْخِ كُلَّ الْعَجَبِ حَيْثُ تَخَيَّلَ اَنَّ كُلَّ اَحَدٍ يَقُولُ مَا يَقُولُ بِالْقِيَاسِ وَالتَّخْمِينِ وَيَنْسِجُهُ بِالتَّفَكُّرِ وَالتَّخَيُّلِ كَلاَّ اِنَّ الْمَعَارِفَ الَّتِى تُمْلَى وَتُكْتَبُ بِلاَ كَشْفٍ وَاِلْهَامٍ اَوْ تُحَرَّرُ وَتُقَرَّرُ بِدُونِ شُهُودٍ وَمُشَاهَدَةٍ فَهِيَ بُهْتَانٌ وَافْتِرَاءٌ خُصُوصًا اِذَا كَانَتْ مُخَالِفَةً لِمَا ذَهَبَ اِلَيْهِ الْقَوْمُ وَلَمْ اَدْرِ مَاذَا اعْتَقَدَ الشَّيْخُ الْمُشَارُ اِلَيْهِ وَمِنْ اَىِّ قَبِيلٍ فَهِمَ هَذِهِ الْمَعَارِفَ "**رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا وَاِسْرَافَنَا فِى اَمْرِنَا وَثَبِّتْ اَقْدَامَنَا وَانْصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ**" وَالسَّلاَمُ.

TÜRKÇE ANLAMI

Bu mektup Mevlana Muhammed Tahir el-Bedahşi'ye[154] gönderilmiştir. İmam-ı Rabbanî bu mektupta Şeyh Abdulaziz el-Confôrî'nin, Mektubat'ın ikinci cildinin birinci mektubunda geçen itiraz ve suallerine cevap vermektedir.

Hamd, salavat ve duaları arz ettikten sonra uzun bir müddet sonra gönderdiğiniz mektubunuzun elimize ulaşması bizi fazlasıyla sevindirdi. Allah Sübhanehü sizleri devamlı surette zahir ve batın cemiyetiyle donatsın.

Fakir size bu zaman zarfında üç mektup yazdı; fakat aramızdaki mesafenin uzak olması sebebiyle bunlardan sadece bir tanesi elinize ulaşabildi. Gönderdiğiniz mektubunuzla birlikte Şeyh Abdulaziz el-Confori'nin yazdığı mektup da elimize ulaştı. İçinde yer alan ifadeler gayet güzel bir biçimde anlaşıldı. Mektubunuzda şöyle diyorsunuz: "Eğer Allah'ın ilmindeki suretlerden ibaret olan mümkün varlıkların hakikatleri yokluklar olsaydı –ki bunlar Allah'ın sıfatlarına zıt şeylerdir- yoklukların Allah'ın yüce zatında bulunması gerekirdi. Halbuki Allah Sübhanehü bu durumdan münezzehtir. Bu çok ilginç bir şüphedir. Halbuki Allah Sübhanehü her şeyi bildiği halde bildiği hiçbir şey onun yüce zatında bulunmamakta ve Allah'ın yüce zatı bunlardan hiçbiriyle vasıflanmamaktadır." Yine mektubunuzda diyorsunuz ki; "Mümkün varlıkların hakikatlerinin yoklukla ilgili/ademî olmak yerine varlıkla ilgili/vücûdî olması gerekir. Zira hakikatler mümkün varlıkların ruhlarından ve nefislerinden ibarettir."

Cevaben derim ki: Evet mümkün varlıklar için bir varoluş söz konusudur ve bu varoluş ilmî bir varoluştur. Bu düzeyde bir varoluş hakikatler için gerekli olan miktardır ki bundan fazlası gerekmez. Aslında bu itirazın Şeyh Muhyiddin ibn-i Arabi'ye yöneltilmesi gerekirdi. Zira "ayân-ı sâbite varlık kokusunu koklamamıştır" diyen odur. Üstelik itirazda mümkün varlıkların hakikatleri olarak ruh ve nefisler gösterilerek ayan-ı sabite ve Allah'ın ilmindeki suretlerin bir tarafa bırakılmasına da şaşıyorum.[155]

Yine mektupta şöyle deniyor: " Peygamberler (salavatü'llahi ve

---

154 Mektubat'ın birinci cildinde yer alan yüz yirmi ikinci mektupta bu zatla alakalı bilgi verilmiştir.

155 İmam-ı Rabbanî bu ifadeleriyle, itirazın başında, mümkün varlıkların hakikatleri ayan-ı sabite ve Allah'ın ilmindeki suretler olarak gösterilmesine rağmen, itirazın sonunda bundan vazgeçilerek mümkün varlıkların hakikatleri olarak ruh ve nefislerin gösterilmesindeki tutarsızlığa işaret etmektedir.

selamühü aleyhim ecmain) ve mümkün varlıklardan olan diğer insanların hakikatleri, sizin söylediğiniz gibi yokluklar olsaydı bu yüce zümrenin kemal ve şereften yoksun olmaları gerekirdi.[156]"

Bu durumda onların kemal ve şereften yoksun olmalarını gerektirecek bir şey olduğunu kabul etmiyorum. Bu nasıl olsun ki! Allah Sübhanehü sonsuz hikmeti, eşsiz kudreti ve güzel tedbiriyle söz konusu yoklukları kendi isim ve sıfatlarının aksettiği birer ayna kılmıştır. Ve bu yoklukların bir kısmını nübüvvet, bir kısmını da velayet şerefiyle şereflendirerek onları kemâlâtının gölgelerinin süsleriyle süslemiş ve onları muazzez ve mükerrem kılmıştır. Nitekim Cenab-ı Allah insanoğlunu adi bir sudan yarattığı halde onu en yüksek derecelere çıkarmıştır.

Doğrusu böyle düşünenlerin, bir taraftan insanın şerefini düşünürken diğer yandan Allah'ın tenzih edilmesi gerektiği hususunu ihmal etmelerine şaşıyorum. Bunlar "her şey Allah'tır" diyor ve böylece değersiz bir takım şeylerin bile Allah'la özdeş olduğunu savunmakta herhangi bir sakınca görmüyorlar. Öte yandan insan için yoklukla ilgili bir hakikat kabul etmeyi insanlık onurlarına yediremiyorlar. Ne diyelim, Allah kendilerine insaf versin.

Ayrıca mektupta üzerinde icma bulunan bir hususun sonradan ortaya çıkartılan (bidat) bir şeye dayanarak reddedilemeyeceğinden söz ediyorsunuz. Asıl biz "her şey Allah'tandır" sözünü değil, "her şey Allah'tır" sözünü bidat olarak görüyoruz. Zira "her şey Allah'tandır" sözü alimlerin üzerinde görüş birliğine vardığı temel bir ilkedir. Kaldı ki *Fususu'l-Hikem* sahibi İbn-i Arabî "her şey Allah'tır" sözü nedeniyle bugüne kadar hep yadırganmıştır. Oysa bu fakirin kaleme aldığı marifetler "her şey Allah'tandır" ilkesinin açılımıdır. Bu ilke hem şer'an hem de aklen muteberdir. Üstelik keşif ve ilhamla da desteklenmiştir.

Şeyh bu itirazlardan sonra şefkat makamına inerek *"Eğer mümkün varlıkların hakikatlerinden insan ruhları kastedildiyse bu cumhurun görüşüne uygundur."* diyor. Bilemiyorum, acaba cumhur ifadesinden hangi sınıfı kastediyor? Bugüne kadar, mümkün varlıkların hakikatlerinin insan nefisleri olduğunu söyleyen birine hiç rastlanmadı. Şeyh efendiye çok hayret ediyorum. O söylenilen her şeyin sırf kıyas ve tahminle söylendiğini mi zannediyor? Hayır, asla! Keşif ve ilhama dayanmayan ya da şühût ve müşahede olmadan söylenen her söz yalan ve iftiradır. Özellikle bu söz sûfilerin görüşüne aykırı olursa durum daha da vahimdir. Anılan Şeyh efendi ne düşünür, bu marifetleri nasıl anlar bilemem.

"Ey Rabbimiz! Günahlarımızı ve işimizdeki taşkınlığımızı bağışla; ayakla-

---

156 İtiraz sahibi, yokluğun bütün şer ve kötülüklerin anası olduğu prensibinden hareketle hakikatleri yokluktan ibaret olan peygamberlerin bundan menfi yönde etkileneceğini düşünmektedir.

rumuzu (yolunda) sabit kıl; kâfirler topluluğuna karşı bizi muzaffer kıl!" (Maide, 147)

Baki selam...

❧ KELİME ANLAMI ☙

27.➤ اَلْمَكْتُوبُ السَّابِعُ وَالْعِشْرُونَ Yirmi yedinci mektup *(Kime gönderilmiştir?)* **اِلَى مَوْلاَنَا مُحَمَّد طَاهِر الْبَدَخْشِىِّ Mevlana Muhammed Tahir Bedahşi'ye** *(Ne hakkında?)* **فِى جَوَاب تَشْكِيكَاتِ الشَّيْخِ عَبْدِ الْعَزِيزِ الْجُونْفُورِىِّ Şeyh Abdulaziz Confori'nin şüphelerine cevap hakkındadır** *(Neredeki?)* **فِى الْمَكْتُوب الْاَوَّلِ اَلْمُرْسَلِ اِلَيْهِ Ona gönderilen ilk mektuptaki ➤**

بَعْدَ الْحَمْدِ وَالصَّلَوَاتِ Hamd, salavatlardan وَتَبْلِيغِ الدَّعَوَاتِ Ve duaları ilettikten sonra اُنْهِى Bildiririm ki; اَنَّ الْمَكْتُوبَ الَّذِى اَرْسَلْتُمُوهُ Gönderdiğiniz mektup *(Ne zaman?)* بَعْدَ مُدَّةٍ مَدِيدَةٍ Uzun müddet sonra اَوْجَبَ الْفَرَحَ Sevinci gerektirdi *(Ne ile?)* بِوُصُولِهِ Ulaşmasıyla جَعَلَكُمُ اللهُ سُبْحَانَهُ Allah Sübhânehü sizi kılsın *(Ne?)* مُحَلًّى وَمُزَيَّنًا Süslenmiş ve bezenmiş *(Neyle?)* بِجَمْعِيَّةِ الظَّاهِرِ وَالْبَاطِنِ عَلَى الدَّوَامِ Zahir ve bâtını devamlı cem etmekle وَالْفَقِيرُ قَدْ كَتَبْتُ اِلَيْكُمْ Fakir size yazdı *(Ne zaman?)* فِى هَذِهِ الْمُدَّةِ Bu müddet içinde *(Ne?)* ثَلاَثَةَ مَكَاتِيبَ Üç mektup وَوَصَلَ مِنْهَا Ve onlardan ulaştı *(Kime?)* اِلَيْكُمْ Size *(Ne?)* مَكْتُوبٌ وَاحِدٌ Bir mektup وَبُعْدُ الْمَسَافَةِ Mesafenin uzaklığı da *(Nedir?)* عُذْرٌ مَانِعٌ Engelleyici bir özürdür وَوَصَلَ أَيْضًا Aynı şekilde ulaştı *(Ne ile?)* مَعَ مَكْتُوبِكُمْ Mektubunuzla birlikte *(Ne?)* اَلْمَكْتُوبُ الَّذِى كَتَبَهُ Yazdığı mektup *(Kimin?)* اَلشَّيْخُ عَبْدُ الْعَزِيزِ Şeyh Abdülaziz'in وَاتَّضَحَ Ve anlaşıldı *(Ne?)* فِيهِ مَا انْدَرَجَ Mektupta yer alanlar وَمِمَّا انْدَرَجَ فِيهِ Orada yer alanlardandır *(Ne?)* اَنَّهُ لَوْ كَانَتْ حَقَايِقُ الْمُمْكِنَاتِ Şayet mümkinatın hakikatleri olsaydı الَّتِى هِىَ Ki, onlar *(Nedir?)* صُوَرٌ عِلْمِيَّةٌ İlmi surettir *(Ne olsaydı?)* اَلْعَدَمَاتِ Ademler الَّتِى هِىَ Ki, onlar da *(Nedir?)* اَضْدَادُ الصِّفَاتِ Sıfatların zıddıdır يَلْزَمُ Gerekirdi *(Ne?)* حُصُولُ تِلْكَ الْعَدَمَاتِ Bu ademlerin hasıl olması *(Nerede?)* فِى الذَّاتِ تَعَالَتْ وَتَقَدَّسَتْ Yüce ve mukaddes Zat'ta وَهُوَ سُبْحَانَهُ Oysaki Allah Sübhânehü *(Nedir?)* مُنَزَّهٌ عَنْ ذَلِكَ Bundan münezzehtir وَهَذِهِ شُبْهَةٌ عَجِيبَةٌ Bu garip bir şüphedir اَلَمْ يَعْلَمْ O bilmez mi ki? اَنَّ الْحَقَّ سُبْحَانَهُ يَعْلَمُ Hak Sübhânehü bilir *(Neyi?)* اْلاَشْيَاءَ الشَّرِيفَةَ وَالْكَثِيفَةَ Şerefli ve kesif

وَلَيْسَ لِشَيْئٍ Sübhânehü bilir *(Neyi?)* اَلْاَشْيَاءَ الشَّرِيفَةَ وَالْكَثِيفَةَ Şerefli ve kesif olan şeyleri
مِنْهَا Ve bu şeylerden hiçbiri için yoktur *(Ne?)* حُصُولٌ Hasıl oluş *(Nerede?)* فِى حَضْرَةِ الذَّاتِ
تَعَالَتْ Yüce olan Zat'ta وَلاَ اتِّصَافَ لِلذَّاتِ Ve zat için vasıflanma da yoktur *(Neyle?)* بِشَيْئٍ
مِنْهَا Onlardan herhangi bir şeyle فَمِنْ اَيْنَ جَاءَ O zaman nereden geldi *(Ne?)* الْحُصُولُ Bu
husul *(Nerede?)* فِى هَذِهِ الصُّورَةِ Bu surette (وَمِنْهُ) Mektupta yer alanlardandır *(Ne?)* اَنَّ
اَنْ تَكُونَ وُجُودِيَّةً وَثُبُوتِيَّةً *(Ne?)* حَقَائِقَ الْمُمْكِنَاتِ Mümkinatın hakikatleri يَنْبَغِى Gerekir
Vücudi ve subûti olması لاَ عَدَمِيَّةً Ademi değil فَاِنَّ الْحَقَايِقَ عِبَارَةٌ Zira hakikatler ibarettir
(Neden?) عَنْ اَرْوَاحِ الْمُمْكِنَاتِ وَنُفُوسِهَا Mümkinatın ruh ve nefislerinden نَعَمْ اَنَّ لَهَا Evet
onlar için vardır *(Ne?)* وُجُودًا وَثُبُوتًا عِلْمِيَّيْنِ İlm-i vücud ve sübût وَهَذَا هُوَ الْقَدْرُ اللاَّزِمُ Ve
bu gerekli olan miktardır *(Nerede?)* فِى الْحَقَائِقِ Hakikatlerde وَكَانَ يَنْبَغِى لَهُ Ve ona
gerekirdi *(Ne?)* اَنْ يَعْتَرِضَ İtiraz etmesi *(Neyle?)* بِهَذَا الاِعْتِرَاضِ Bu itirazla اَوَّلاً İlk önce
(Kime?) عَلَى الشَّيْخِ مُحْىِ الدِّينِ بْنِ الْعَرَبِىِّ Şeyh Muhyiddin Arabi'ye *(Niçin?)* لاَنَّهُ قَالَ Çünkü o
demiştir ki: مَا شَمَّتْ الاَعْيَانُ Ayan koklamamıştır *(Neyi?)* رَائِحَةَ الْوُجُودِ Varlık kokusunu
وَالْعَجَبُ Şaşırtıcıdır *(Ne?)* اَنَّهُ جَعَلَ الْحَقَائِقَ هُنَا O burada hakikatleri kıldı *(Ne?)* عِبَارَةً عَنْ
اَرْوَاحِ الْمُمْكِنَاتِ وَنُفُوسِهَا Mümkinatın ruh ve nefislerinden ibaret وَتَرَكَ Ve terk etti *(Neyi?)*
الاَعْيَانَ الثَّابِتَةَ Ayan-ı Sabite'yi وَمَعْلُومَاتِ اللّٰهِ تَعَالَى Ve Allah Teâla'nın malumatını (وَمِنْهُ)
Gene mektupta yer alanlardandır *(Ne?)* اَنَّ الاَنْبِيَاءَ Peygamberler عَلَيْهِمُ الصَّلاَةُ وَالسَّلاَمُ
Onlara salat-u selam olsun وَالاَوْلِيَاءَ عَلَيْهِمُ الرِّضْوَانُ Ve evliyalar –Allah onlardan razı
olsun- وَسَائِرَ اَفْرَادِ الاِنْسَانِ Ve diğer insanlar *(Neden olan?)* مِنَ الْمُمْكِنَاتِ Mümkinattan فَلَوْ
كَانَتْ حَقَائِقُ هَؤُلاَءِ Eğer bunların hakikatleri olsaydı *(Ne?)* عَدَمَاتٍ Ademler يَكُونُ الشَّرَفُ
Şeref olurdu *(Ne?)* مَسْلُوبًا Soyulmuş *(Neden?)* عَنْ هَؤُلاَءِ الزُّمْرَةِ الْعَلِيَّةِ Bu üstün zümreden
(كَيْفَ) يَكُونُ مَسْلُوبًا وَمَعْدُومًا وَالْكَمَالُ فِيهِمْ Ve onlarda kemal de مَعْدُومًا Yok olurdu
Nasıl şeref ve kemal soyulmuş olur فَاِنَّ الْحَقَّ سُبْحَانَهُ جَعَلَ Zira Hak Sübhânehu kılmış-
tır *(Neyi?)* تِلْكَ الْعَدَمَاتِ Bu ademleri *(Ne ile?)* بِحِكْمَتِهِ الْبَالِغَةِ وَقُدْرَتِهِ الْكَامِلَةِ وَبِحُسْنِ تَرْبِيَتِهِ
Sonsuz hikmeti tam kudreti ve güzel terbiyesiyle *(Ne kılmıştır?)* مَرَايَا عُكُوسِ اَسْمَائِهِ
وَصِفَاتِهِ İsim ve sıfatlarının akislerine ayna وَشَرَّفَ Ve şeref vermiştir *(Ne ile?)* بِشَرَفِ
النُّبُوَّةِ وَالْوِلاَيَةِ Nübüvvet ve velayet şerefiyle وَجَعَلَ مُحَلًّى Ve süslenmiş eyledi *(Ne
ile?)* بِحِلْيَةِ ظِلاَلِ كَمَالاَتِهِ Kemâlât gölgelerenin süsüyle وَصَيَّرَ مُعَزَّزًا وَمُكَرَّمًا Ve şerefli ve

(Ne?) وَصَيَّرَ مُعَزَّزًا وَمُكَرَّمًا بِحِلْيَةِ ظِلَالِ كَمَالَاتِهِ Kemâlât gölgelerenin süsüyle Ve şerefli ve kıymetli eyledi (Ne gibi?) كَمَا اَنَّهُ سُبْحَانَهُ خَلَقَ الْاِنْسَانَ Nasıl ki Allah Sübhânehü insanı yarattı (Neden?) مِنْ مَاءٍ مَهِينٍ Adi bir sudan وَبَلَّغَهُ Ve onu ulaştırdı (Nereye?) اَلدَّرَجَاتِ الْعُلَى En yüksek derecelere وَالْعَجَبُ Şaşırtıcıdır (Ne?) اَنَّهُمْ يُلَاحِظُونَ Onlar mülahaza ediyorlar (Neyi?) شَرَفَ الْاِنْسَانِ وَكَرَامَتَهُ İnsanın şeref ve kerametini وَيُضَيِّعُونَ Ve zayi ediyorlar (Neyi?) تَنْزِيهَ الْوَاجِبِ وَتَقْدِيسَهُ تَعَالَى وَتَقَدَّسَ Yüce ve mukaddes Vacip Teâla'nın tenzih ve takdisini وَيَقُولُونَ Ve diyorlar ki: "اَلْكُلُّ هُوَ" Her şey odur وَيَزْعُمُونَ Ve zannediyorlar (Neyi?) اَلْاَشْيَاءَ الْخَسِيسَةَ الرَّذِيلَةَ Düşük ve rezil şeyleri (Ne?) عَيْنَ الْحَقِّ تَعَالَى وَتَقَدَّسَ Hak Teâla'nın aynısı وَلَا يَتَحَاشَوْنَ Çekinmiyorlar (Neden?) عَنْ اَمْثَالِ تِلْكَ الْمَقُولَةِ Bu gibi sözleri söylemekten وَلَا يُجَوِّزُونَ لِلْاِنْسَانِ Ama insan için caiz görmüyorlar (Neyi?) حَقَائِقَ عَدَمِيَّةً Ademi hakikatleri وَيَتَحَاشَوْنَ عَنْهُ Ve ondan çekiniyorlar اَعْطَاهُمُ اللّٰهُ سُبْحَانَهُ الْاِنْصَافَ Allah Sübhânehu onlara insaf versin (وَمِنْهُ) Mektupta yer alanlardandır (Ne?) اَنَّهُ لَا يُمْكِنُ رَفْعُ الْكَلَامِ الْمُجْمَعِ عَلَيْهِ Üzerine icma olunan sözü kaldırmak mümkün değildir (Ne ile?) بِالْمُبْتَدَعِ Bid'atle (نَحْنُ) نَرَى الْكَلَامَ الْمُبْتَدَعَ Biz bid'at söz olarak görüyoruz (Neyi?) اَلْقَوْلَ بِاَنَّ الْكُلَّ هُوَ 'Her şey odur' diye hükmetmeyi لَا الْقَوْلَ بِاَنَّ الْكُلَّ مِنْهُ Yoksa 'her şey ondandır' diye hükmetmeyi değil فَاِنَّهُ مِمَّا اَجْمَعَ عَلَيْهِ الْعُلَمَاءُ Zira o ulemanın icma ettiği bir şeydir وَاِنَّمَا تَتَوَجَّهُ الْمَلَامَةُ وَالشَّنَاعَةُ Burada kötüleme ve kınama yöneliyor (Kime?) اِلَى صَاحِبِ الْفُصُوصِ Füsus kitabının sahibine (Ne zamana kadar?) اِلَى هٰذَا الزَّمَانِ Bu zamana kadar (Ne sebebiyle?) بِوَاسِطَةِ قَوْلِهِ "اَلْكُلُّ هُوَ" 'Her şey odur' sözü sebebiyle وَحَاصِلُ مَعَارِفِ الْفَقِيرِ Bu fakirin marifetlerinin hasılı اَلَّتِى كَتَبْتُهَا Ki, ben onları yazdım (Nedir?) اَلْكُلُّ مِنْهُ 'Her şey ondandır' ifadesidir وَهُوَ مَقْبُولٌ شَرْعًا وَعَقْلًا Ve bu şer'an ve aklen makbuldür وَكَيْفَ اِذَا كَانَ مُؤَيَّدًا Ve desteklenmiş olduğunda nasıl olur? (Ne ile?) بِالْكَشْفِ وَالْاِلْهَامِ Keşif ve ilhamla (ثُمَّ كَتَبَ) الشَّيْخُ Sonra şeyh yazmış (Neden sonra?) بَعْدَ ذِكْرِ الْاِعْتِرَاضَاتِ İtirazları zikrettikten sonra (Nasıl?) تَنَزُّلًا اِلَى مَقَامِ الشَّفَقَةِ Şefkat makamına inerek اَنَّهُ لَوْ اُرِيدَ بِحَقَائِقِ الْمُمْكِنَاتِ Şayet mümkinatın hakikatleriyle kastedilirse (Ne?) اَلْاَرْوَاحُ الْاِنْسَانِيَّةُ İnsan ruhları فَمُوَافِقٌ لِلْجُمْهُورِ Cumhura muvafık bir görüştür (وَلَمْ اَدْرِ) اَىَّ صِنْفٍ اَرَادَ Ben bilmiyorum hangi grubu kastediyor (Neden?) مِنَ الْجُمْهُورِ Cumhur sözünden فَاِنَّهُ لَمْ يُسْمَعْ اِلَى الْآنَ Zira şu ana kadar duyulmamıştır

اَنَّ اَحَدًا قَالَ (Ne?) Zira şu ana kadar duyulmamıştır فَاِنَّهُ لَمْ يُسْمَعْ اِلَى الْآنَ sözünden هِىَ (Nedir?) Mümkinatın hakikatleri بِاَنَّ حَقَائِقَ الْمُمْكِنَاتِ (Neyi?) Herhangi birisi demiş الْاَرْوَاحُ الْاِنْسَانِيَّةُ İnsan ruhlarıdır وَالْعَجَبُ مِنَ الشَّيْخِ كُلَّ الْعَجَبِ Şeyhe hayret doğrusu حَيْثُ تَخَيَّلَ Zira o hayal ediyor (Neyi?) اَنَّ كُلَّ اَحَدٍ يَقُولُ مَا يَقُولُ Her söz söyleyen kimse konuşuyor (Neyle?) بِالْقِيَاسِ وَالتَّخْمِينِ Kıyas ve tahminle وَيَنْسِجُهُ بِالتَّفَكُّرِ وَالتَّخَيُّلِ Ve onu tefekkür ve tahayyülle süsleyip söylüyor كَلَّا Hayır asla! اِنَّ الْمَعَارِفَ الَّتِى تُمْلَى وَتُكْتَبُ Yazılan ve imla edilen her marifet (Nasıl?) بِلَا كَشْفٍ وَالْهَامٍ Keşif ve ilham olmadan اَوْ تُحَرَّرُ وَتُقَرَّرُ بِدُونِ شُهُودٍ وَمُشَاهَدَةٍ Yada şuhud ve müşahedeye dayanmadan kararlaştırılan her marifet (Nedir?) فَهِىَ بُهْتَانٌ وَافْتِرَاءٌ İftira ve bühtandır خُصُوصًا اِذَا كَانَتْ Özellikle olduğu zaman (Ne?) مُخَالِفَةً لِمَا ذَهَبَ اِلَيْهِ الْقَوْمُ Çoğunluğun sözüne muhalif olduğunda وَلَمْ اَدْرِ Ben bilmiyorum مَاذَا اعْتَقَدَ الشَّيْخُ الْمُشَارُ اِلَيْهِ İşaret ettiğimiz şeyh neye inanır وَمِنْ اَىِّ قَبِيلٍ فَهِمَ هَذِهِ الْمَعَارِفَ Ve hangi şekilde bu marifetleri anlar رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا وَاِسْرَافَنَا فِى اَمْرِنَا Ey Rabbimiz! Günahlarımızı ve işimizdeki aşırılığı bağışla وَثَبِّتْ اَقْدَامَنَا Ve ayaklarımızı sabit kıl وَانْصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ Ve kafir topluluğa karşı bize yardım et وَالسَّلَامُ Selamlar.

